

maximum est, Salvatoris nostri exemplum, quod ad imitandum nobis proponere debemus; is enim, cum ne minima quidem peccati suspicio in eum cadere posset, virgis cæsus, spinis coronatus, et cruci denique affixus, eam habuit orationem plenissimam pietatis: Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.¹ Cujus aspersionem sanguinis testatur Apostolus melius loquentem quam Abel.² Alterum autem remedium ab Ecclesiastico propositum est, ut mortem atque illum Judicii diem recordemur. Memorare, inquit ille, novissima tua, et in æternum non peccabis; ³ quæ sententia eodem spectat, ac si dicat: illud sæpe etiam atque etiam cogita, brevi fore, ut mortem obeas: proinde, quia tali tempore tibi optatissimum erit, et maxime necessarium, summam Dei misericordiam impetrare, eam tibi ob oculos jam nunc, perpetuoque proponas, necesse est; ita enim fiet, ut immunis illa ulciscendi cupiditas tibi exhauriatur, cum ad misericordiam Dei implorandam nullum aptius, majusve remedium invenias, quam oblivionem injuriarum, et amorem in eos qui te, aut tuos re, aut oratione violarint.

*Christi
domini
exem-
plum,*

*meditatio
mortis.*

¹ Luc. XXIII. 34. — ² Heb. XII. 24. — ³ Eccl. 7. 40.

Sextum præceptum.

Non mœchaberis.

Quoniam viri, et uxoris vinculum arctissimum est, et nihil utriusque jucundius accidere potest, quam intelligere se mutuo quodam et singulari amore diligi; contra, nihil molestius, quam sentire a se debitum et legitimum amorem alio transferri: recte quidem, atque ordine illam, quæ hominis vitam a cæde tuetur, legem hæc quæ de mœchia, sive adulterio est, consequitur, ut sanctam illam, et honorabilem matrimonii conjunctionem, unde magna charitatis vis existere solet, nemo ullo adulterii scelere violare aut dirimere audeat.

Sed tamen in hac ipsa re explicanda cautus admodum sit Parochus, et prudens, et rectis verbis rem commemoret, quæ moderationem potius desiderat, quam orationis copiam; verendum est enim, ne, dum is late, atque copiose nimis explicare studet, quibus modis homines ab hujus legis præscripto discedant, in illarum rerum sermonem forte incidat, unde excitandæ libidinis potius materia, quam restinguendæ illius ratio emanare solet.

SED quoniam hoc præcepto multa continentur, quæ præmittenda non sunt, ea suo loco explicabuntur a Parochis. Ejus igitur duplex vis est: altera, qua disertis verbis adulterium vetatur; altera, quæ eam sententiam inclusam habet, ut animi, corporisque castitatem colamus.

UT autem ab eo, quod prohibitum est, docendi initium sumatur, adulterium est legitimi thori injuria, sive alienus, sive proprius ille sit; etenim si maritus cum muliere soluta rem habet, suum ipse thorum violat; si vero solutus vir alienam cognoscat uxorem, adulterii labe thorus alienus inquinatur.

Hoc vero adulterii interdicto omnia prohiberi D. Ambrosius¹ et Augustinus² auctores sunt, quæcumque inhonesta sunt, et impudica. In hanc sententiam hæc verba accipienda

I.

Post cædis prohibitionem apte proponitur prohibitio mœchiæ.

2.

Cautè explicandum est hoc præceptum.

3.

Duplex pars præcepti: affirmativa et negativa.

4.

Adulterium est legitimi thori injuria.

5.

Simul cum adulterio pro-

¹ De Abrah. l. I. c. 4, n. 25. — ² In Ex. q. 71.

*hibentur
quæcum-
que inho-
nesta.*

esse, ex sacris litteris tum veteris, tum novi testamenti licet colligere : nam præter adulterium alia libidinis genera apud Moysen puniuntur. Est Judæ in Genesi iudicium in nulum suam.¹ Est præclara illa in Deuteronomio Moysis lex, ne de filiabus Israel ulla esset meretrix.² Exstat præterea Tobiae ad filium ejusmodi adhortatio : Attende tibi fili mi ab omni fornicatione.³ Ecclesiasticus item : Erubescite, inquit, a respectu mulieris fornicariæ.⁴ In Evangelio etiam Christus dominus inquit, de corde exire adulteria et fornicationes, quæ coinquant hominem.⁵ Apostolus vero Paulus hoc vitium sæpe multis gravissimisque verbis detestatur : Hæc est, ait, voluntas Dei, sanctificatio vestra : ut abstineatis vos a fornicatione;⁶ et, Fugite fornicationem;⁷ et, Ne commisceamini fornicariis.⁸ Fornicatio autem, inquit, et omnis immunditia, aut avaritia, nec nominetur in vobis;⁹ et : Neque fornicarii, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores regnum Dei possidebunt.¹⁰

5.

*Diserte
prohibi-
tum adul-
terium,
quia pec-
catum est
grave
etiam in
societa-
tem, et
causa
aliorum
crimi-
num.*

Præcipue vero ob eam rem adulterium diserte vetitum est, quia præter turpitudinem, quæ illi cum aliis intemperantiæ generibus communis est, injustitiæ quoque peccatum non solum in proximum, sed etiam in civilem societatem adjunctum habet. Est illud item certum, qui se a ceterarum libidinum intemperantia non abstinere, eum ad hanc, quæ adulterii est, incontinentiam facile labi. Quare hoc adulterii interdicto facile intelligimus, omne impuritatis, et impudicitiae genus, quo polluitur corpus, prohiberi : imo vero omnem intimam animi libidinem hoc præcepto vetitam esse, tum ipsius legis vis significat, quam spiritualem esse constat, tum Christus dominus docuit illis verbis : Audistis quia dictum est antiquis : Non mœchaberis. Ego autem dico vobis : quia omnis, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo.¹¹

Hæc sunt, quæ fidelibus publice tradenda duximus, si tamen ea addantur quæ a sancta Tridentina Synodo in adulteros, et eos, qui scorta, et pellices alunt, decreta sunt,¹² prætermisiss multis aliis, ac variis impudicitiae, et libidinis generi-

¹ Gen. XXXVIII. 24. — ² Deut. XXIII. 17. — ³ Tob. IV. 13. — ⁴ Eccli. XLI. 25. — ⁵ Matth. XV. 19. — ⁶ 1. Thess. IV. 3. — ⁷ 1. Cor. VI. 18. — ⁸ 1. Cor. V. 9. — ⁹ Eph. V. 3. — ¹⁰ 1. Cor. VI. 9. — ¹¹ Matth. V. 27. — ¹² Sess. XXIV. c. 8. de reform. matrim.

bus, de quibus privatim unusquisque a Parocho admonendus erit, ut temporis, et personarum ratio postulabit.

SEQUITUR nunc, ut ea explicentur, quæ jubendi vim habent. Docendi igitur sunt fideles, ac vehementer hortandi, ut pudicitiam, et continentiam omni studio colant, mundentque se ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.¹ In primis autem admonendi sunt, quamvis castitatis virtus in eorum hominum genere magis eluceat, qui pulcherrimum illud, ac plane divinum virginitatis propositum sancte, et religiose colunt, tamen iis etiam convenire, qui vel cælibem vitam agunt, vel matrimonio juncti, a vetita libidine puros se, et integros servant.

6.

*Castitas
unicuique
pro suo
statu ser-
vanda.*

QUONIAM vero multa a sanctis Patribus tradita sunt, quibus docemur domitas habere libidines, et coercere voluptates, ea Parochus studeat populo accurate exponere, atque in hac tractatione diligentissime versetur. Hæc autem ejusmodi sunt, partim quæ in cogitatione consistunt, partim quæ in actione.

7.

*Remedia
adversus
libidines
in cogita-
tione et in
actione
sita :*

Quod in cogitatione remedium positum est, id in eo maxime versatur, ut intelligamus, quanta sit hujus peccati turpitudine, et pernicies; qua cognita, facilius fiet ejus detestandi ratio; perniciosum vero scelus esse, intelligi ex eo potest, quoniam propter hoc peccatum e Dei regno pelluntur, atque exterminantur homines : quod malorum omnium ultimum est.

8.

*quoad
cogitatio-
nem, con-
sideren-
tur turpi-
tudo for-
nicatio-
nis, qua
peccatur
in corpus
pro-
prium,*

Et hæc quidem calamitas omnium scelerum communis est : illud autem hujus peccati proprium, quod, qui fornicantur, in sua ipsi corpora peccare dicuntur, ex sententia Apostoli ita scribentis : Fugite fornicationem. Omne enim peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est : qui autem fornicatur, in corpus suum peccat;² quod ob eam causam dictum est, quoniam illud injuriose tractat, cum ejus violat sanctitatem; qua de re ad Thessalonicenses ita D. Paulus : Hæc est, inquit, voluntas Dei, sanctificatio vestra, ut abstineatis vos a fornicatione, ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione et honore : non in passione desiderii, sicut et gentes quæ ignorant Deum.³

¹ 2. Cor. VII. 1. — ² 1. Cor. VI. 18. — ³ 1. Thes. IV. 5.

in Christi membra, Deinde id quod scelestius est, si homo Christianus meretrici turpiter se dedat, membra, quæ Christi sunt, ea meretricis facit; ita enim D. Paulus ait: Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quoniam qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur?¹

in templum Spiritus sancti; Est præterea homo Christianus, ut idem testatur, templum Spiritus sancti,² quod violare nihil aliud est, nisi ab eo Spiritum sanctum ejicere.

9. adulterii injustitia, In adulterii autem scelere magna inest iniquitas; si enim, ut vult Apostolus, qui matrimonio juncti sunt, ita eorum alter alterius potestati mancipatus est, ut neuter sui corporis potestatem, jusque habeat, sed mutuo quodam sint inter se quasi servitutis vinculo ita devincti, ut vir ad uxoris voluntatem, contraque uxor ad viri nutum, voluntatemque se accommodare debeat:³ certe si alteruter corpus suum, quod est alieni juris, ab eo cui illud adstrictum est, disjungit, is admodum iniquus est, et nefarius.

infamia, Et quoniam infamiæ metus et ad ea, quæ jussa sunt, vehementer incitat homines, et a vetitis magnopere deterret, docebit Parochus, adulterium hominibus insignem turpitudinis notam inurere; nam sacris litteris ita proditum est: Qui adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam: turpitudinem et ignominiam congregat sibi, et opprobrium illius non delebitur.⁴

pernicies: Verum hujus sceleris magnitudo ex supplicii severitate facile perspicitur; adulteri enim, lege a Domino in veteri testamento præscripta, obruebantur lapidibus;⁵ quin etiam ob unius libidinem, non solum qui scelus admisit, sed universa interdum civitas, ut de Sichimitis legimus, deleta est.⁶ Multa divinæ animadversionis exempla in sacris litteris prodita sunt, quæ ad deterrendos a nefaria libidine homines Parochus colligere poterit, ut Sodomæ, et reliquarum finitimarum urbium interitus;⁷ Israelitarum, qui fornicati sunt cum filiabus Moab in deserto, supplicium;⁸ Benjamitarum deletio.⁹ Qui vero mortem effugiunt, intolerabiles tamen dolores, ac pœnarum cruciatus, quibus sæpe plectuntur, non

¹ I. Cor. VI. 15. — ² I. Cor. VI. 19. — ³ I. Cor. VII. 4. — ⁴ Prov. VI. 32. — ⁵ Lev. XX. 10.; Deut. XXII. 22. — ⁶ Gen. XXXIV. 25. — ⁷ Gen. XIX. 24. — ⁸ Num. XXV. — ⁹ Jud. XX.

effugiunt: nam mente cæci, quæ pœna gravissima est, ita fiunt, ut neque Dei, neque famæ, neque dignitatis, neque filiorum denique, vitæque suæ rationem habeant; hocque pacto adeo nequam, et inutiles fiunt, ut nihil grave committi eis debeat, et ad nullum fere officii munus idonei sint. Hujus rei exempla a Davide, et Salomone petere nobis licet: quorum alter, postquam adulteratus est, repente sui dissimilimus, ex mitissimo crudelis exstitit, ut Uriam optime de se meritum morti obtulerit;¹ alter, cum se totum in mulierum libidinem profudisset, ita a vera Dei religione sese avertit, ut alienos Deos sequeretur.² Aufert igitur, ut Oseas dixit, hoc peccatum cor hominis,³ sæpeque obcæcat.

Nunc ad ea remedia veniamus, quæ in actione consistunt; quorum primum illud est, ut otium maxime fugiamus: in quo Sodomitæ homines, ut est apud Ezechielem,⁴ cum hebescerent, in spurcissimum illud nefariæ libidinis scelus præcipites lapsi sunt.

Deinde crapula magnopere est vitanda. Saturavi eos, inquit Propheta, et mœchati sunt:⁵ quoniam venter expletus, ac saturatus, libidinem parit; hoc ipsum illis verbis Dominus significavit: Attendite vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula, et ebrietate;⁶ hoc item Apostolus: Nolite, inquit, inebriari vino, in quo est luxuria.⁷

Sed maxime animus ad libidinem oculis inflammari solet; quo pertinet illa Christi domini sententia: Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, et projice abs te.⁸ Multæ præterea sunt Prophetarum de eadem re voces, ut est apud Job: Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.⁹ Sunt multa denique, ac pene innumerabilia exempla malorum, quæ ex oculorum adspectu ortum habuerunt; sic David,¹⁰ sic Rex Sichem peccavit,¹¹ hocque item pacto senes illi Susannæ calumniatores deliquerunt.¹²

Elegantior item ornatus, quo oculorum sensus valde excitatur, occasionem libidini non parvam sæpe præbet: ideoque Ecclesiasticus monet: Averte faciem tuam a muliere compta.¹³ Cum igitur mulieres in nimio ornatus studio ver-

¹ I. 2. Reg. XI. — ² 3. Reg. XI. — ³ Os. IV. 11. — ⁴ Ez. XVI. 49. — ⁵ Jer. V. 7. — ⁶ Luc. XXI. 34. — ⁷ Eph. V. 18. — ⁸ Matt. V. 32. — ⁹ Job. XXXI. 1. — ¹⁰ 2. Reg. XI. 2. — ¹¹ Gen. XXXIV. 2. — ¹² Dan. XIII. 8. — ¹³ Eccl. IX. 8.

IO.
quoad actionem, vitentur otium,

crapula,

adspectus,

ornatus,

sentur, non alienum erit, si Parochus aliquam in eo diligentiam adhibeat, ut eas interdum moneat, objurgetque verbis, quæ hoc de genere gravissima Apostolus Petrus ita protulit: Mulierum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus.¹ D. Paulus item: Non in tortis, inquit, crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa;² multæ enim auro et margaritis adornatæ, ornamenta mentis, et corporis perdidit.

sermo lascivus et libri obsceni;

Hoc autem libidinis incitamentum, quod e vestium exquisito ornatu exsistere solet, alterum sequitur, quod est turpis obscenique sermonis; nam verborum obscenitate, quasi face quadam subjecta, adolescentum accenduntur animi. Corruptunt enim mores bonos colloquia mala, inquit Apostolus;³ hocque ipsum cum maxime efficiant delicatiores, et molliores cantus, ac saltationes, ab iis quoque diligenter cavendum est; quo in genere numerantur item libri obscene et amatorie scripti: qui ita vitandi sunt, ut imagines, quæ aliquam turpitudinis speciem præ se ferunt; cum ad turpes rerum illecebras, inflammandosque adolescentum animos vis in illis sit maxima. Sed Parochus in primis curet, ut, quæ de iis a sacrosancto Tridentino Concilio pie, religioseque constituta sunt, ea sanctissime serventur.⁴

adhibeantur oratio, usus sacramentorum,

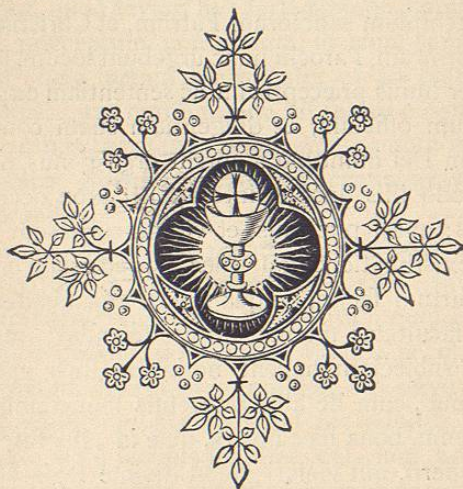
Hæc vero omnia, quæ commemorata jam sunt, si magno adhibito studio, curaque vitentur, omnis fere libidinis materia tollitur; sed ad illius vim opprimendam maxime valet frequens Confessionis, et Eucharistiæ usus: tum assiduæ, ac piæ quidem ad Deum preces, cum eleemosynis atque jejuniis conjunctæ. Est enim castitas donum Dei, quod recte petentibus non denegat,⁵ nec patitur nos tentari supra id quod possumus.⁶

II. jejunium.

Corpus autem non jejuniis modo, et iis præsertim, quæ sancta Ecclesia instituit, sed vigiliis etiam, piis peregrinationibus, atque aliis afflictationum generibus exercendum est, sensuumque appetitiones reprimendæ: in his enim, atque aliis ejusmodi rebus maxime cernitur temperantiæ virtus: in quam sententiam ad Corinthios ita D. Paulus scribit: Omnis

¹ 1. I. Pet. III. 3. — ² 1. Tim. II. 9. — ³ 1. Cor. XV. 33. — ⁴ Sess. XXV. de sacr. imag. — ⁵ 1. Cor. VII. 7. — ⁶ 1. Cor. X. 13.

qui agone contendit, ab omnibus se abstinet: et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam; et paulo post: Castigo, inquit, corpus meum, et in servitum redigo: ne forte, cum aliis prædicaverim, ipse reprobos efficiar.¹ Et alio loco: Carnis curam se feceritis in desideriis.²

¹ 1. Cor. IX. 25. — ² Rom. XIII. 14.